

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai, tudományos tartalmu lap és a „Jogász-egylet” közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szentmiklós-utca, Teleki-könyvtár-épület, hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

Wittich József könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek és reklamációk küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neu-Markt 11. sz.).

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész íven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Előfizetési fölhívás

„SZÉKELY HIRLAP”

politikai, tudományos

és

szépirodalmi lapra

és a

JOGÁSZEGYLET KÖZLÖNYÉRE.

Most, midőn az európai átalakító viszonyok szintugy, mint belső átalakulási fejlődésünk következményei, minden honpolgárt a közhaza fontos tényezőjévé hívják fel, s midőn másrésről speciális érdekek és mozzanatok, minő a városunkat érintő vasut, a királyság keleti része igazságszolgáltatásának itteni központosulása, s városunkban a lényeges horderejű jogászegylet megalakulása, élénkebb szellemi mozgást és érintkezést tesznek szükségessé; idejét eljőve látjuk: lapunkat ugy alakítani át, hogy nem csak a város és vidék érdekeinek, de a jogászegylet követelményeinek is megfelelhessen, mely e lapot közegül választván, ugy szellemi, mint anyagi befolyása alá vette.

Lapunk, mint egy tudományegyletnek is közege, mely körül a birói és ügyvédi erők csoportosulnak, nem foglalhat el más politikai álláspontot, mint az alkotmányosság és törvényesség álláspontját, melyen függetlenségét, alólról mint felülről megőrizve, óvakodni fog a tusakodó pártok küzdterére állani, hanem mint a törvény és igazságszolgáltatás ügyének is egyik közege, a fenálló közjog és magán törvények kerete közt fogja keresni az igazságot, kerülve a személyeskedést, s nem kisebbitve vagy magasztalva senkit is pártálláspontja miatt.

Ehez képest, a polgári s egyéni becsületet megtámadó viták nyílt terünkbe is ki lesznek zárva.

A fenjelzett irányban átalakított lapunk szerkesztősége, megfelelő erővel rendeztetett be, s a mellett, hogy tartalmát rendesen díjazott vezércikkek élénkitik, e lapban fognak megjelenni: a jogászegylet által díjazás mellet elfogadandó jogtudományi munkák, melyek e lap komolyabb szellemi értékét magukra is biztosítják. E lap lesz közege e mellett említett egylet hivatalos közleményeinek, valamint itt fognak előre hirdettetni a helyi első bíróságok, és a m.-vásárhelyi kir. ítélő tábla nyilvános ülésein előadandó perek.

A nélkül, hogy reclame-okhoz folyamodnánk, ugy hisszük, hogy ezen lap szellemi értékére kellő tényezők folynak be, s ha az olvasó közönség méltányos részvéte csatlakozik e közérdekű kezdeményezéshez e városunk és vidékünk nézve is felette fontos hirlap jövője biztosítva van.

Lapunk hetenként kétszer egész nagy íven fog megjelenni. Előfizetési ára: évnegyedre 2 frt, félévre 4 frt.

Az előfizetési pénzek lapunk kiadóhivatalába, Wittich József könyvkereskedésébe küldendők, hol a pontos kiszolgáltatásról gondoskodva van.

Azon t. gyűjtők, kik tiz előfizetőt gyűjtenek, egy tisztelet példányról rendelkezhetnek.

Wittich J. könyvkereskedése,
kiadó.

Horváth Gáspár,
f. szerkesztő.

Maros-Vásárhely, jan. 6.

(y) Seperjen mindenki előbb saját ajtaja előtt, hogysem a másoknak seprőlenségein megbotrán-

kozzék — oktat a magyar közmondás. Más szóval, igazítsuk saját bajainkat, mielőtt a máséval bibelődnénk. És nekünk van seperi valónk az ajtó előtt, van rendezni valónk az ajtón belül annyi, hogy bizonyára egészen elfoglalhatná minden gondolatunkat, minden tevékenységünket, ha önzése mellett az emberi kebelnek nem volnának nemesebb érzelmei is, melyek részvételével azon milliók sorsa felé ragadják, melyeknek élethullámzása annnyiszor ragadja magával ötét is, s ha a magyar nem ismerné a régi közmondásban a szerencsétlenségek napjainak ama felkiáltását: „ma nekem — holnap neked.” A nemzet, melynek századait viszontagságok végtelen sora jelzi, szerencséjének legfényesebb korszakában sem lehetne érzéketlen, még ellenségeinek nyomorusága iránt sem. Bizonyára nem tévedünk tehát, midőn feltesszük, hogy olvasóink keble nem maradt mélyebben érintetlenül az események folyama által, melyek Európa nyugoti felében vad jelenegekben szövik tovább e század óriás drámáját — ki tudná megmondani: valjon nem a polgári szabadság trágodiáját-e?

A szembeküzdő hősök Sedan után bontakoztak ki, addig eléggé jól takart jelmezeikből. S minő csodálatos változása a távolról szemlélők kedélyének: mihelyt idomzatuknak kidomborodásáról való alakjaikban megjelentek az ellenszenv egyszerre az ellen fordult, kinek szerencsés lép-teit addig, ha nem felrivalgó tapsok, de legalább azon méltánylás kísérte, hogy nem igazságtalanul vonta ki kardját hüvelyéből.

Századunk története, az emberiség társadalmi életre mélyen beható nagy eseményekben gazdag. A polgárháborúk vadjelenségekkel iszonyították, az emberiséget, melyeknek egy része szemünk láttára folyt le, de ki hitte volna, hogy azok egy rendes háboru, bár véres, de hősektől elfoglalt mezéjén, még sokkal szörnyebb alakokban ismétlődjenek, s hogy a hősnek győzelmi babérait a vad kegyetlenség undorító iszapja keverje be minden nyomon. Ha valaki egy évvel ezelőtt merészelt volna, szinte csak jóslólag is állítani azt, hogy mindezen jelenségek Európa legmiveltebb két nagy nemzetének egymással harcában fognak reprodukálni a világtörténelem legsötétebb lapjairól, az emberiség elleni gyűlölet gonosz szellemére ismert volna rá benne mindenki — ma Goethe nagy szelleme látszik meglevenülni kérlelhetlen ítéletével: dass Unerlängliche wird hier Ereigniss — s a hősi mezt magára öltött istenfélő fejedelem vallja bé nyomorú gyarlóságát: „dass ewig menschliche zieht mich hinein.”

Bármennyire elszomorító is azonban a képek, s ha nem leverőleg, lázítólag hatnak kedélyünkre, mik minket még is közelebből érdekelnek, azon jelvények, melyek a küzdelemből, mint eredmények bontakoznak ki. Midőn az Európát szinte két tizeden keresztül nyugtalanító, meglehet még nem utolsó francia császárság, megaláztatva földre sujtatott a német császárság emelkedik ki hódító elbizakodottágával — első nyomain kelnek az európai államok szabadság irányát fenyegető viharok felhői. A nemzetközi jog szentsége épen olyan nyers megvetéssel ignoráltatik az autokraták kabinetjeiben, mint az emberi jogok, a lovagiasság becsületéi a harcztéren, és a mint a hadiszerencse balra vagy jobbra fordulgat itt, épen ugy hozzák vissza vagy terjesztik ki a diplomacia csigahejából érző szarvaikat amott. — Még ha a mögöttök a multba visszahuzódó történelmi fejlődések proessusára nem tekintenénk is szerfelett tanulságos és épen azért, mert saját ajtónk előtt kell sepernünk figyelem-

mel és ajtónkon belől kell rendeznünk gondosan: egyszersmind óva intő jelenségek is.

Mi volt a francia utóbbi császárság? ismerjük; előttünk áll romlottságának sötét képeivel. Mi lesz az új német császárság? a jövő fátyola fedi, — hódító szárnyai, melyeket lenget, legalább nem mutatnak arra, hogy a békének különb öre legyen, mint volt az, mely előtte — ezen annnyiszor meghazudtolt vezérszóval: „a császárság, a béke” — gyáván a földrehajolt. Fog-e az új köztársaság egy nagy, de a legnemesebb társadalmi eszmék megvalósításában annnyiszor tévedett nemzet vértől ázott földjén s az akkora rázkódásokon keresztülment szociális erények és erkölcsök megtisztulhatott légkörében, mint a polgári szabadság ifjú hőse kiemelkedhetni, vagy visszahullt ismétlődő tevéseinek elnyomórító hinárjába, — fog-e az egyesültségében nagy német nemzet gátokat rakhatni a caesarismus hódító és szabadságellenes áramlatainak, az események fejlődése mikéntjének bizonytalanságában rejlik. Bár miként oldódjanak meg azonban e kérdések, mi urai kell hogy maradjunk a helyzetnek, mely egyik, vagy másik megoldásnál várakozik reánk, különben egyiknek épen ugy, mint a másikkal áldozatul nemzeti létünk sodortathatik. Egy köztársasági áramlat, ha feltétlenül hullámaira vetnők magunkat, épen ugy nem képes kijelölni a pontot, melyen megállapodni fogunk, mint a nagy császárság által képviselendő absolutismus nem nyújthat biztosításokat alkotmányos szabadságunk tiszteletbentartására. Minő gondolatok tusája forr azon agyban, melyma Versaillesból mosolygó arczezal tekint felénk, ki volna képes megmondani?

Helyzetünknek, bármely változatok közt is, urai csak ugy maradhatunk, ha szilárdan rendezzük magunkat belől és bármintó válságnak bármikor eshető percekészen talál. Ma nem lehet sympathiákra támaszkodni, azok még a környező nemzetek részéről is csak azon nemzetközi érdekekhez fűződnek, melyekre nézve egyik, vagy másik állam magát az európai államtársulattal szemben értékesíteni tudja; ugyanazért, ma mindenik állam egyedül magára és azon érdekre támaszkodhatik biztosan, melyet maga irányában megteremtett. Nekünk erőnköt kell kifejteni minél észrevehetőbb s annak önérzetében nyílt jobbot nyújtani azoknak, kik helyzetünket tiszteletben tartják, a nélkül, hogy leplezett kaczerkodással erőllenségünknek adnók bizonyítványát. Arra azonban, hogy erőnköt teljesen kifejthessük, legelső feltétel a helyzetnek, melyen állunk, biztossága. Ha valaha, ugy minden nyomon bekövetkezheto válságokkal szemben volna, tehát legnagyobb esztelenség, bármely részről is magunknak megingtatni jelen helyzetünk alapjait s bensőleg teremteni válságot, akkor midőn kívülről még beláthatlan alakokban csoportozva fenyegetnek azok, ki épületének alapjait maga törekszik kiszedegetni, vagy legalább gyengíteni, mielőtt maradandobakat tehessen helyökbé, biztosan számíthat rá, hogy az első vihar magát az épületet fogja megrengetni összes alkotásiban.

Ohajtásunk tehát, a saját sorsunkat is nem kevésbé érinthető eseményekkel szemben egyedül az lehet, hogy a párttusákban annyira nem csak meddön, és látható eredmények nélkül, de belrendezésünk előhaladását majd nem minden nyomon akadályozólag felhasználása az erőnek, megszilárdulásunk minél gyorsabban eszközzésére egyesíttessék. Azok kik a nemzet sorsának vezetését kezökbe vették, nehéz felelősséggel járó feladatuknak csak ily tehetnek eleget, ellen esetben nem méltók a bizalomra többé.

Tanulmányok törvénykezési rendszerünk mezején.

II.

I. A sommás eljárás.

A sommás eljárásnak, a mint a perrendtartásunkban keresztül van vité, két célja tűnik fel előttem:

hogy az egyszerű, könnyen tisztába hozható és természetöknél fogva sürgősb peres kérdések egyszerűbb uton gyorsabb megoldást nyerjenek;

hogy ezen egyszerűbb kérdések alakszerű felekezések által ne vetkeztethessenek ki a magok egyszerűségökből, ne tételessen épen maga a tárgyalás által bonyolultabbá, besodortatva az ügyvédi allegatiók tömkelegébe, hol a bírő nem egyszer kényszerül oda, hogy a valódi, igaz az anyagi jog helyett az alaki jogot emelje érvényre.

Perrendtartásunknak a sommás eljárás körüli intézkedései ezen célok elérésére meggyőződés szerint teljesen alkalmasok volnának, ha azok ugy alkalmaztatnának bíróságaink álaal, a mint előszabva és czélozva vannak, — azonban perrendtartásunknak egyik része sem tűnik fel hiányosabban felfogottnak, mint épen ez. Egyes bíróságaink a sommás tárgyalást, mondhatni rendesen, felcserélik vagy a hatályban volt osztrák perrendtartás szerinti szóbeli eljárás szerinti tárgyalással, vagy épen a jeleni perrendtartásunk szerinti rendes jegyzőkönyvi tárgyalással, — A perrendtartásunk szerinti jegyzőkönyvi tárgyalásnál a bírő egészen szenvedőleges helyzetben marad a felekkel, — illetőleg azoknak képviselőivel szemben, a pertárnok csak annyiban őrizi a tárgyalást, hogy a felek perbeszédeiket rendszeresen beiktassák s ha a kitűzött határidőket elmulasztánák a per a bíróság elébe terjesztessék, a mulasztó fél részéről befejezetlenül is. Az osztrák perrendtartásban szabályozott szóbeli eljárás szerinti tárgyalásnál a bírónak már több tevékenység adatik, mert felelőssé volt téve a különben alakszerű perbeszédekben keresztülvetett tárgyalásnak teljességéről, szabályszerűségéről, sőt kötelessége volt mind két felet az eldöntő ténykörmények iránti pontos és igazságű előadásokra, s a kívántató bizonyítékok használatára felszólítani, az egyes tények és bizonyítékokra vonatkozólag világos nyilatkozatokra utasítani, a mulasztások következményeiről értesíteni, de mindezek mellett nyomozólag eljárni a felekkel szemben nem volt szabad s így a feleknek alaki mulasztásai a bírői ítéletnek alapul szolgálhattak, akár hányszor, melyekre nézve, ha a törvényekben járattan fél maga személyesen volt jelen, semmi perorvoslat nem létezett. — Sommás tárgyalásunk lényegesen különbözik ettől is, mert a bírót egyenesen arra utasítja, hogy a felekkel szemben nyomozólag járjon el, maga hozza tisztába a tényállást a felekhez intézendő kérdések által, s szólítsa fel a bizonyítékok előterjesztésére, melyeknek alkalmazásától s alkalmazhatóságuk körülményeinek tisztázatahataláról hasonlóképp neki kell gondoskodni. A bírő itt teljes positivitásban helyezte-

tik s épen azért a feleknek más alaki mulasztásuk, mulasságukon kívül elő nem fordulhat, a bírői ítéletnek alapjául nem szolgálhat, miáltal a törvényben legjárattanabb s még a jogaira nézve nagy mértékben öntudatlan fél sem lehet kitéve, sem öntudatlansága, sem a bírői könnyelmű vagy szándékos mellőzések káros következményeinek. Perrendtartásunkban a sommás eljárás rendszere, ugy a mint az felállitva van haladás, még pedig magyar jogérzetünkkel — mely az anyagi igaznak, az alakiságnak feláldozását annyira nem tűrheti — teljes összhangzásban haladás az igazság kiszolgáltatásnak azon, ma már modern rendszere felé, melyet nyilvános szóbeliséggel jelelnek, melynek elveit, ha jogszolgáltatásunknak pár századon túl terjedő s főleg az első századok történelmére visszatekintünk, a nemzet életébe mélyen begyökerezve találjuk. Ugyanazért sommás eljárásunk méltó arra, hogy annak lényegével és természetével, minél inkább tisztábbajjünk.

(Folytatása követ.)

Gyarmaty Samu.

k. t. bírő.

A Getse „emberszereteti intézet“ jegyzőjének jelentése.

II.

Tisztelt nagy gyűlés! Most, midőn az „Emberszereteti intézet“ néhai alapítója — orvos tudor, szárazajtai Getse Dániel végrendelet szerinti intézkedése következtében, e nagy gyűlést az alapítvány főnállásának 50-dik évében megtartjuk; egy oly intézmény érdekében, melynek alapítója, az emberiség köz jólléte iránti érdeklődés, jótékony indulata és a felekezetiességen felül emelkedett egyházi és nevelésügy iránti buzgósága által, egy században is ritkán feltűnő — követésre és tiszteletre méltó példányként áll és fog örök időkre állani; alkalomszerűnek vélem, e jótékony intézet alapulásának s ötven évi főnállásának, e gyűlés idejéhez mért rövid vázlatát adni.

E jótékony intézet alapulása némi kapcsolatban áll e főtanoda történetével, mely ezelőtt 200 évvel kezdődik.

II. Rákóczi György fejedelem özvegye Báthori Zsófia fiával Perencszel együtt a cath. vallásra térvén, azon kor vakbuzgó, türelmetlen szelleme által vezettetve a sárospataki ref. főtanodát üldözni kezdte, minek következtében a tanulók nagy része Posaházi és Buzinkai tanárakkal vándorbotot véve Debreczenbe mentek 1671, honnét más évben, a vallásos türelem ritka példáját tanúsító Erdélybe Fehérvárra telepedtek, az akkor már Nagy-Enyedre költözött Bethlen Gábor-féle főtanoda helyiségébe. De itt sem maradtak sokáig, mert 1715-ben a vár újraépítések kizavartattak, s a tanodának újból bujdosnia kellett. Előbb Krakkóban a gróf Teleki László udvara fogadta be, honnét télire ide Vásharhely vendégszerető lakói közé jöttek s telepedtek meg állandólag.

Midőn e főtanoda az 1818-ik év június 28-án ünnepelte a várbeli nagy templomban, főnállásának első

100-os ünnepét, az ott jelenlevő városi physikus néhai orvostudor Getse Dániel, az egyik egyházi szónok akkori tanár, később püspök néhai Antal Jánossal beszélgetve; annak ötletéből, hogy ba valaki a tanoda javára, azelőtt 109 évvel tett volna bármi kis alapítványt, addig mekkorára növekedhetett volna: jött azon gondolatra, hogy ő egyéb jótékony czélok mellett, egy, a tanoda jövőjét biztosító alapítványt tegyen.

E szép eszmét csakhamar tett követte, s már 1820. decz. 26-án kezdett, 1833. május 1-én újradolgozott, s 1824. márc. 10-én bevégzett végrendeletével, melyet egy márc. 16-kán kelt utórendelete egészített ki; megkezdte emberszereteti intézetének alapítását, 2000 váltó magyar firtot tevén le alapul, e czélra följárván első végrendeletébe a gr. Teleki Mihály ő excájánál levő követelését, de melyet később az unokák javára egészen elengedett.

Ezen alap nevelésére ígért még az aranyosszéki főkirálybíró mlts gr. Kemény Miklós ur 1000 v. mfrtot, s így nevekedett az alaptőke 3000 v. mfrtra.

Ebből számította ki a n. alapító, hogy az 1821-ik év elejétől kezdve 100 év alatt, — tehát az 1920-ik év végéig, a kamat folytonosan tőkésítettvén (11 év, 10 hónap és 20 nap alatt minden tőke kétszerezettvén) a 2000 forintra fölnövekedik 678,609 ²/₃ forintra, a 3 ezer pedig 1,017,013 v. mfrtra, a netalán történetű falcidiákat födözhetvén az addig begyűlt 333 v. mfrt kamat, s több fölajánlott segélyek hasonló módon kezelve.

Az 1823-ik év nov. 1-ső napján keletkezett nagy betegsége alkalmával (malena morbus niger Hippocratis = gyomor rák) beleszámitva a gr. Kemény Miklós által ígért 1000 v. mfrtot is, 6000 firtot rendelt az intézet javára. Midőn pedig érezte, hogy életereje fogy, alapítványát — e minden ércz-szobornál maradandóbb emléket biztosítani kívánván, 1824. márc. 13-án kelt pótvégrendeletében úgy intézkedett, hogy a fentebbi 6 ezer firtot felül, minden vagyona — bizonyos elengedés és ajándékozás végett kijegyzeteken kívül — halála után eladatván, az ezekből begyűlt tőke kamatait, míg él, anyja használja; halála után pedig esatoltassék az alaptőkéhez. A 6 ezer forintot pedig utalta a gr. Kemény Miklós-nál lévő 10,000 v. mfrt követelésére; úgy intézkedvén, hogy miután minden adósságának tartozása felét elengedte, ezen tartozásból 4 ezret, s a gróf ur által ajánlott 6 ezer v. m. firtot fizessen az alapítványa basisaul. E szeriut a gr. Kemény Miklós által ígért egy ezer firtot is Getse fizette, illetőleg a tíz ezer firtból nem épen felét, csak négy ezret engedvén el. Mig az alapító él, maga kívánta az alapítványt kezelni; testamenti executoroknak pedig kijelölte: akkori tanár, n. püspök Antal Jánost, városi tanácsos Virág Dánielt és ügyvéd Ince Istvánt, kik mind nagyon sokat fáradtak ez ügy tisztázásában, de különösen tisztelettel említtendő néhai püspök Antal János, kinek legnagyobb érdeme van, nemcsak, mint testamentomi executornak, az ügy rendezésében, hanem az alapítváni szoros barátságánál fogva, még az alapítvány létrehozásában is, és a ki épen e viszonyánál fogva, meg is irta az alapítónak az 1840-ik évben, a végrendelet mellett, nyomtatásban is megjelent életrajzát.

TÁRCZA.

Széptani fölolvadás,

a jót. nőegyl. 1870. nov. 30-diki estélyén.

(Folytatás.)

Érdek nélkül tehát ép ugy nincs akarat, elhatározás, eszelekedet, mint nincs gondolkodás, elmélkedés, avagy vizsgálódás, szemlélés.

De talán az érzelmeik tiszta, nemes világában; ott talán le tudjuk vetkőzni az érdek, ugy nevezett földi szennyét s a szellem tiszta szárnyain az égiek magas hovába röpülhetünk?!

Igy képzelik a poéták, de nem így mutatja a valóság. Mert ugyan hol játszik az érdek nagyobb szerepet, mint épen az érzelmeik működésében? Ugyan ki iránt érdeklődik az ifju, vagy lány nagyobb mértékben, mint szerelmese iránt? S ha az édes anya aggódik, izzad-fárad, áldoz, szenved, virraszt és mulatságáról lemond: vajon az anyai szeretet e nyilatkozatai nem azon érdek eredményei-é, melylyel szívének magzata, férjének gyermeke iránt viseltetik? Sőt az ifjonczok legábrándosabb plátdói szerelmi képzelgése is nem-é egy névtelen vágyakodásnak, egy kimondhatlan ür betöltési sovárgásának kifolyása-é, mely ép ugy kielégítésre tör, mint a sivatag vándorának emészto szomja? Az öröm és bánat, a harag és megbocsátás a félem és reménykedés a ragaszkodás és undor érzelmei mind megannyi életérdek, avagy ösztön rugói által tartatnak és hozatnak mozgásba — s midőn az aggság kielégett kráter-szerű testében az ösztönök elnyugosznak: akkor az érzelmeik heves vibrációja is mind alább hanyatlik, míg a halál mindent elnyugtató hidege megfagyaltja a vért, az ösztönöket, elhallgattatja az érzelmeik működését. Sőt a vallásosság, e legtovább tartó érzelem, mely az élet véghatáránál majdnem egyedül munkás a más érzelmeiktől kihűlt kobelben: ez is a bűntudat, az üdvösség vágyának erős érdeke által inditatik.

Sem gondolat, sem akarat, sem érzelem tehát érdek és pedig nyugtalanító, ösztönző érdek nélkül az emberi lélekben munkás nem lehet.

Nem így a szép iránt nyilvánuló érzet működésében, mert míg gondolkodunk, hogy az igazat, czélszerűt, hasznosat meg tudjuk, míg akaratunk működését az erkölcsiség s nagyon sokszor az erkölstelenség érdeke idézi elő s míg végre érzelmeink oly állapotok, melyeket vágyaink, kívánságaink idéznek elő és így mind e három lelki működés valamely önmagán kívül fekvő inger által mozditatik s tartatik hatályban: addig azon érzetünk, melyet a szép tárgyak, vagy eszmék keltenek föl bennünk,

önmagán kívül semmi ingerre, ösztönre, érdekre nem szorul, hogy ébren, hatályban tartassék. Igazában csak a szépről mondhatni Petőfi szavát.

Szeretem, mert szeretem — az

uem keresek semmi érdeket, mint a cselekvésnél, nem töprengek semmi körülmény fölött, mint a gondolkodásnál, nem vágyom és sovárgok semmi után, mint az érzelmeik hatálya alatt, hanem végkép elmélyedek a szépség szemléletébe, megfedekezem mindenről, meg önmagamról. meg léteümről, levetkőzőm minden érdekemet s egy percze bár de még is az égi forrás mindent feledtető csöppjeit szűresőlöm. A tudós számít, de nem a számokért, hanem a megnyerendő igazért, a cselekvő munkál, de nem magáért a munkáért, — hanem az anyagi vagy erkölcsi célért, melyet általa el akar érni; az érzelmeskedő ábránd-képeket üz, de nem e képekért, hanem azon életviszonyokért; melyeket a multban vagy jövőben ez ábrándok képviselnek, míg egy szép festmény szemlélője, egy szép zenemű hallgatója, egy szép költemény olvasója azért szemlél, hallgat vagy olvas, hogy az előtte lévő szemlélhessen, hallgathassa, olvashassa, hogy abba egész lényével átolvadhasson, s ha ezt nem teszi nincs is a valódi széppéztet (aesthesis) állapotában. Az, ki hangversenyek folytán szomszédjával suttog, avagy csak tekintet is vált, — ki a közönség öltözetét, frizuráját vizsgálja: csak olyképen élvezi zenedarabod szépségét, mint a buddhista a miként imádkozik, ki imádkozó géppével lejárátja nem tudom hány buddha-miatyánkját, ő maga pedig az alatt napi dolgai után lát. S ki ne lett volna közülünk, ha csak pillanatokra is az édes önfeledtség ama kimondhatlanul képes állapotában, melyben valamely nagyszerűleg szép táj, vagy arcz, vagy kép, vagy építmény, vagy költemény, vagy zenedarab behatása alatt az eszményiség végetlenségébe érzé magát átvarázsolva, hol az élet kisszerű gondjai, a küzdelmek harca, az érdekek össze-visszaszövődött számai, a vágyak, kívánságok daemouai megszűnnek ránk nézve létezni s szellemünk szabadságát, égi származását, földileg szőlva: teljesen élvezni. Mit tud a művész a genialis ihletettség oly ritka pillanataiban ez érdek-világról, s mit a valódi mű-élvező minden egyéről, mint a szépről, a mit élvezett. Ezért nézem a látványos színműveket s legkivált a magukat csak vizezéssel, kecskével, búpalotákkal, tengeri viharban megzúzott hajóval s szinpadí korcsolyázással föntartani képes operákat gyanus szemekkel, — mert szerzőik a darabok szép-anyagához nem bíztak, hogy érdek nélkül hatni tudjanak s így a szemképrázat, a kíváncsiság mellékdekeit mesterségesen darabjaikhoz fűzik, hogy amazokkal emezek is belopózkodjanak a közönség tetszésébe. — A hegyes-völgyes szép vidékek lakói el nem tudják képzelni, hogy mit tudnak a messziről odazarándokolt ide-

genek hegycsúcsaikon, sziklaszakadásaikon bámulni. mikor ökmaguk semmi különösét sem találnak azokon. De ne higgyük, hogy a megszokás tompítá el érzéküket a vidék szépsége iránt, — nem, mert akkor legalább kezdetben, fiatal korukban maguknak is elragadtatva kellene szemlélniök vidékük szépségeit. De mert őket életérdekeik ama tájhoz köti, mert ők ott, ama hegycsúcsokon és sziklahasadékokban legeltetik sok kinnal-bajjal nyájaikat, ott küzdik az élet kinos harczeit, mert érdekeikből ugyszólva soha ott egészen kivetkőzni nem tudnak: nekik nem is szép az a sok bajt nyújtó vidék, ellenben azok, kik a szép táj megszemlélésére messze utazhatnak, legalább azon időre, lerázhatják a mindennapi, ügyes-bajos élet porát magukról s így minden érdektől távol képesek a szepet szemlélni s azt szépek is találják. Ezért is mulatságos a „kéj-utazás“ egyáltalán, mert ekkor gondjait otthon-hagyja az ember (néhányik még feleségét is) s viszont a kedély-betegek — egy bizonyos érdek, vesztéses rabjai — ezért nyerne enyhülést a magukban szép vidéken tett utazás által, mert a való-szép dolgok képesek kényszeríteni bennünket, hogy minden egyébről megfedekezzünk, s csak is őket élvezzük, szemléletükbe melyedjünk. A kedély-betegnek pedig rendesen valamit el kell felednie, egy nagy bűt, vesztéséget, fájdalmat.

A zenei szép élvezeténél legjobban ki tudjuk az érdekek e levetkőzését, ez önfeledtséget mutatni a tapasztalati példákon. A zenét csak kényelmes helyzetben, egészséges állapotunkban, esőndben vagyunk képesek fölfogni és élvezni, s a hallgatásba belemelegedve — nem igen a esztetikai kifejezés, de már csak kimondom: szánkat kitérjük (s nem csupán azért, hogy annál jobban halljunk), szemünket lassanként behunyjuk — teljesen elzárkozunk a külvilágtól, s midőn a feszülten és elmélyedve hallgatott zene egyszerre elhallgat: mitha egy mély de édes álomból ébresztene föl a beállt — csönd. Ne tegyék t. hallgatóim magukban azt az ellenvetést, hogy látni is szeretik a zenét, vagy éneklőt. A férfiak, hiszem, ha nő a műszereplő, s a nők viszont, — de koránt sem a műélv fokozásáért, sőt annak tetemes kárára, mert mihelyt a szereplő hajfürte, vagy arca, vagy ruhája érdekünket igénybe veszik: a teljes szép-érzet szükségkép veszt. Megengedem, hogy az ilyen hallgatók nagyobb nyereségnek tekintik, ha megjegyzéseket tehetnek a szereplő nő barna szemre, hajviseletére vagy ruhája szabására, avagy a szereplő férfi szép kőrszakalára és keztyűtlen kezeire — de a megjegyzések bizonynyal a műél rovására történnek. Ellenben nézz meg csak egy valódi műélvezőt, ki Beethoven triója folytán — nem ásitózik s fentebbrajzolt képem bizonyára találni fog.

(Vége köv.)

A néhai alapítónak 1824. május 13-án bekövetkezett halála után a végrendeleti végrehajtók eladták az eladandókat, tisztázták a követeléseket, kielégítették az ajándékokat és elengedéseket, s mindezek után kitünt, hogy az intézet alapítókéje — 1828. aug. 30-án a testamenti executorok által, a fels. kir. főkörmányszék és a főconsistorium küldöttéi elébe terjesztett kimutatásból láthatólag, volt 10,233 vmfrt és 22 kr. — az anyja özv. számára kamatozó tőke pedig 22,245 vmfrt s 86 $\frac{1}{2}$ kr., melynek kamatait az édes anyja használta 1832. február 19-én bekövetkezett haláláig, miután az is az intézet alapítókéjéhez csatoltatott.

Ennyiből állott az alapító halála után csak hamar az emberszereteti intézet alapja, melynek hová, mire és miként fordításáról, további kezeléséről s felügyeléséről végrendeletében részletesen intézkedett. Miután, azt hiszem, hogy a tisztelt nagy gyűlés a végrendelettel általánosan meg fog ismerkedni, itt most kapcsolatosan csak néhány főbb pontjait emelem ki.

Általánosan megjegyzendő, hogy ez alapítvány, a mennyiben nem egy osztályt vagy felekezetet részeltet jó tétéményeiben, hanem magasabbra emelkedve minden osztályt, s a művelődés és emberiség különböző érdekeit fölkarolla — országosnak tekinthető.

Az egész fölötti főfelügyelettel a 3. § zzerint az ev. ref. egyházi főtanács és a fels. kir. kormányzók bizatik meg. Az 36. § szerint pedig „az emberszereteti intézetnek közelebbiről felügyázói s mintegy executorai legyenek, a nemes collegium részéről mindenkor, a rector és paedagogárcha professorok; akkori rector tiszt. Antal János, míg él, mindig megmarad ezen intézet egyik felügyázójának.”

A 9. §-ban az 1870-ik év végén ezen nagy gyűlés tartását rendeli, az 56-ik és 57-ik §-okban kijelölt czélból és tagok részvételével; melynek feladatai: „hogy az alapítvány eddigi kezelését figyelmetesen megvizsgálván, lássák meg, hogy az intézet fundulásiának czélja mennyire teljesedett, a létező akadályokat elhárítván, hibákat megigazítván, adjanak ezen intézetnek új életet, elevenséget, s ennek további folyamatját s a czélra való etjutását teljes erővel eszközölje;” mely időtől kezdve a helyi főtanoda a kamattokból egy százalék élvezetében lépik, (a 23. 24. 25. §.) a végrendeletben kijelölt czélokra, annak $\frac{1}{10}$ -ét köteleztetvén a helyi ref. egyháznak átadni; a 32-ik § szerint a többi kamat folytonosan a tőkéhez csatolandó, míg az a kijelölt összegre — egy millió váltó fitra emelkedik. De ha mindazonáltal, valamely háboru vagy más ok miatt, az alapító által tervezett 1921-ik év elejéig sem nőne ki annyira, akkor is az összes tőke fele része után járó kamatok aránylagos használatába jut a főtanoda és a város.

Egynek a tizenhétből.

M.-Vásárhely, 1871 jan. 2.

T. Szerkesztő ur! A „Sz. H.” 103-ik számában, a városi képviselő testület gyűléseiről referensének — egy oldalú (?) tudósítását akarván, hogy a tizenhétből — megoldozni; az olvasó közönség iránti tiszteletből (?) el mondja újból ez ügy keletkezését, mely már egy pár előbbi számban érintve volt, — s állit némely oly dolgokat, melyeket, ha már részletekbe kívánt bocsátkozni, az olvasó közönség iránti tiszteletből, a valósággal megegyezőbbben kellett volna írnia. Tudhatná, egy a tizenhétből, hogy a tervezett vámos tulajdonképen nem újak csak a régieknek méltányosabb, arányosabb szabályozásából folynak. Fa-vámost a polgárság nagyobb része eddig is fizetett, még pedig a most tervezettnél nagyobbab — egy szekér után egy darab fát, — ez után pedig egy öl után, mely 4—5 szekérből telik ki, fizetne 40 krt. Itt tehát nem a vám fölemeléséről van szó, hanem arról, hogy minden kiváltság megszüntetésével, azt mindenki egyenlőleg hordozza.

A kövezet-vámmal megszűnnék a szemét-vám, és kétség kívül méltányosabb, hogy a kövezetet nagyban rongáló terhelt szekerek után több fizetessék, mint a könnyű szekerek után.

Láthatja ön tisztelt egy a tizenhétből, hogy a forgalom szaporodtával a sok terhelt szekér a kövezetet semmivé teszi, s a város nem képes azt jó karban tartani, annyival kevésbé újakat köveztetni.

Csodálkozom, hogy állítja ön — a képviselő testületben nyert fölvilágosítás után is, hogy a városban a postautakat az állam tartja fen: holott eléggé fel volt fejtve, hogy az állam, azon három utca kövezetének kigazítására, — melyeken a teherhordó postaszekér jár, — fizet 300 egy néhány forintot, — tehát tulajdonképen az állam egyedül már fizeti a kövezet-vámost; de csak nem fogja senki állítani, hogy ezen összegből, mely az említett vonalokon a nagyobb romlások igazítására évenként kiadatik, — kitelnek három oly széles és hosszú utca kövezése milyenek: poklos-, szent-györgy, és szent-miklós utcák. Ebből az út közepét is alig lehet föntartani, a mint ezt a mult ülésben eléggé fölfejtették; még is tesszik, a feliratban is alaptalanul állított ezen érvükhöz ragaszkodni.

Azt is elfeledte ön megírni, hogy a kisebbség ellenvéleménye azért nem küldetett fel a szerkezettel együtt, mert azt csak a szerkezet fölklüldése után adták bé. Ez okból önök egyenesen a miniszteriumhoz terjesztették — indokolt óráskat, melyet a miniszterium a képviselő testülethez leküldve, fölvilágosítást kér az abban foglaltakra nézve: tehát nem csak arra, hogy miért nem küldték fel. Tessék csak meg egyszer elolvasni a leiratot.

Ennek vitatása alatt — az ön állítása szerint — a a vámost béhozni akarók némelyikétől több provokáló nyilatkozat tétetett, s ennyiben lehet szenvedélyesnek mondani a vitakozást? Azt kell hinnie, hogy ön édes nem egy oldalú polgártárs, nem volt jelen azon ülésben, mert különben tudná, hogy a minoritás néhány tagjainak kiabálása következtében, alig lehetett az ülést folytatni, s azt

párszor csaknem félbe kellett szakítani. De én ezt, a közönség iránti kiméletből el kívántam hallgatni mult tudósításomban.

Az órást tevő kisebbségnek, a köz jó iránti jó akaratát, én részéről nem hoztam kétségbe, ez alkalommal is legfeljebb annyit jegyezhetnék meg: hogy nem elég akarni, hanem tenni is kell.

Ön különben nagyon boldog ember lehet, mert a jelenlenn annyira meg van elégedve, hogy tovább egy lépést sem akar tenni. Az ilyen, mint magán ember lehet boldog, — jól is élhet; de rendeltetését nem tölti bé, mert nem halad a folytonos tökéletesedés felé.

Ön szerint, a város szükségéit jelenben a városi pénztár, minden adósság csinálás nélkül fedezheti. Igaza van; fedezi is: mert a költség előirányzat nem mutat fel deficitet. De tekintsen csak kissé mélyebben a költség előirányzatba, s azt hiszem, még önnök is lesznek kívánni valói.

Tűzoltó eszközökre alig 30 frt, — kútkra szinte ennyi; pedig a város nagy utcáin, csak amugy nyújtóznak a gémes kútkak, mint valamelyik pusztai tanya. Tűzoltó eszközeink pár vízi puská, és az ácsok fejszéiből állanak. Ezer forinttal fön lehet-e csak a régi kövezetet tartani, melynek gübbenői reá hordott, kavicscsal vannak kitöltve, hogy el ne sülyedjenek — szükséges újkövezésekről, nem is szólvá? A kis szentkirály utca meg van kezdve — kazinczi utca félig kövezve; a nagyközt, és egyik barom-vásár-utczát idővel talán ki lehet nyitni a szesz-adóból; de hát a szentmiklós-utczára — hol a királyi tábla, feleki-könyvtár épülete — nem látja ön, hogy mint közönséges országútra hordják a prizsmát, minek következtében az út folytonosan emelkedik, a házak pedig alatt maradnak. A kisutca járhatatlan sártenger, pedig egy nagy útát kellene, hogy az indóházal egybeköszön. És még mennyit sorolhatnék elé? Színházunk — katonai laktanyánk majd csak lesz a szesz-árulás jövedelméből; egy városi iskolára, megszavazott ugyan a képviselő testület 4 ezer forintot, de elég-e ez? ekkora városnak, a nevelés érdekében többet kell hogy tegyen, bárha kezdetnek ez is dicséretes haladás. De, van-e a városban szegényekháza, hol a nyomorultak menhelyet találjanak? van-e dolgozháza, hol az utcái lézengőket foglalkoztatni lehetne? — van-e? — De nem sorolok ez alkalommal többet elő, hiszem önnök ez is igen sok, s egyszerűleg gondolja, ezek mind jók lehetnek, de ha nincs több jövedelem, nem kell többet költeni. Ez talán lehet helyes elv egy magányos ember gazdaságára nézve: szabja kiadásait bevételeihez; de másként kell, valamit egy államnak, úgy egy községnek — s városnak is eljárnia. A város emelésére szolgáló annak fennmaradását, fejlődését, virágzását, eszközölő a kor kívánalmainak megfelelő intézetek ellátására stb. stb. megkívántató kiadásokra kell megfelelő bevételt eszközölni — újabb jövedelemforrásokat nyitni, ha az állam vagy város polgárai kárára elmaradni nem akar. — Erre nézve pedig a képviselő testület, több helytt gyakorlatban lévő, s hihetőleg nálunk is hosszasan ki nem kerülhető adó-forintok utáni rovatnál méltányosabbnak s kevésbé terhelőnek találta a fennebbi indirekt adókat, melyek mindenkit jövedelme vagy fogyasztásához mért arányban terhelnek.

Igaz, hogy minden adó nem az adózók nagyobb része előtt népszerűtlen szokott lenni, így az itt tervezett városi adó is; de kik a városi élet jótéteményeiben kívánnak részesülni, kell, hogy terheiben is osztozzanak: Mert ha p. o. egy ügyvéd falun lakván, csak azon helységbeliek, vagy ott megforduló ügyeit folytatná — ha egy gyógyszerész csak egy falu betegeinek árulhatná gyógyszerzeit; — vagy orvosolná az orvos; ha egy kereskedő csak annyi vasat, czukrot, vagy kartont, s bármely iparos csak annyi készítményt tudna eladni, mennyit egy falun lehetséges, s így tovább a kereset többi ágával — abból tudom, hogy ha valahogy meg élhetne is, de jószágot vagy házat egyik sem szerezne belőle. Régebben is volt sok városi kiadás, — várat, bástyákat építettek a város lakói, most a város emelésére más nemű kiadások szükségeltetnek. E szerint a mit a városiak a város emelésére fizetnek, adóznak, annak kamatja újból a város polgáira háromlik vissza többszörösön, s így ha a város fenn jelölt szükségletei földözésére új méltányos jövedelem forrásokat lehet nyitni, azzal nem a város cassája nyer, hanem a város emelkedésével nyer annak minden polgára.

Ezt fontolja meg egy a tizenhétből is.

y.

VIDÉK.

Nagy-Enyed decz. 20. 1870.

Alsófehérmgye idei utolsó évnegyedes közgyűlése, az eddiginél kisebb számmal megjelent tagok részvéte mellett, tegnap tartatott meg. A kevés számban leérkezett ministeri leiratok tudásulvétele után, áttért a közgyűlés a testvér törvényhatóságoktól vett átiratok tárgyalására. Szeged város azon határozata, hogy az 1871. évi országos mukiállításra, a városban lakó szegény sorsu iparosok által küldendő tárgyak göngyölési, szállítási és tárolási költségeit, a városi közpénztár fogja viselni — méltányló hazafias elismeréssel fogadtatott. — Annak alkalmából, hogy Pestmegye közönsége megküldötte az általa alkotott eselédrend szabályokat, a közgyűlés, tekintettel, hogy az erdélyi részeken fennálló, általános érvényű eselédési szabályok a követelményeknek nem felelnek meg, és hogy azok foganatosítása a közéletben tetjesen gyökeret sem vert, egy bizottságot küldött ki, mely a Pestmegye által közölt, valamint az eddig fennálló eseléd-rendszabályok tekintetbe vétele — és felhasználásával, a gazda és eseléd közti viszonyok szabályozása és a munkaszerveződések biztosítása tárgyában — javaslatot készítsen. — Addig is, míg e tárgyban általános érvényű országos törvény fog hozatni az egész magyar birodalomra nézve.

Hunyadmegye azon ohajtása, hogy ott két törvényszék állíttassék a törvényszéki rendezések alkalmával, egy Déván, egy Hátszegen — pártolásban részesült. Egyuttal felirat intéztetik a képviselőházhoz, hogy Abrudbányán is létesíttessék egy kir. törvényszék. — Elhatározottat a magyar kölcsönös biztosító-bank pártolása, és az „országos honvédség-egylet” alapítókéjének gyarapítása végett, megyeszes adományok gyűjtése rendeltetett el.

Tudásul vétetett a megyei számszék jelentése az 1868. évi letétek megvizsgálásáról; valamint a pénztár rendező bizottság jelentése. munkássága eredményéről, mely jelentés alapján megbízott a megyei számszék, hogy a már rendezett házi pénztárt amaga módján vizsgálja meg és tegyen jelentést, — A folyó évi juliusban kiküldött erdőügyi bizottság bemutatta munkáját, melyben a közerdők czélszerű kezelésére vonatkozó, helyes és gyakorlati intézkedések ajánlatnak. A bizottság javaslata elfogadtatott és felszálítottak a megyei magán erdőbirtokok, hogy a közerdő kezelési tervét magánerdeikre nézve is elfogadják, mely esetben a pusztulásnak indult megyei erdők, rövid idő alatt, nem remélt használható és gyümölcsöző állapotba helyeztetethetnének. Ezuttal a földmívelés- ipar és kereskedelmi miniszteriumhoz felirat intéztetett, a már készen levő erdőtörvényjavaslatnak, országgyűlési tárgyalás alá bocsátása iránt.

Felirat intéztetett a közmunka- és közlekedési miniszteriumhoz is, a közmunkatörvényjavatlatnak hasonlókép a képviselőházhoz való benyújtása iránt, — Végül a Tövis város részére felsőbbbségileg engedélyezett személyes gyógyszerési jog, három pályázó közül, egyhangulag Slafkovits Jácint okleves gyógyszerészre ruházottatott.

Ez rövid felsorolása azon alkotmányos teendőknék, melyeket alsófehérmgye közönsége ezen közgyűlésen, a szokott higgadsággal, és a közügyek iránti élénk érdeklődéssel elintézt. Gyűlés után következett a főispáni ebéd, melyen toasztok hosszú sorában pohár ürített a királyi családért, a megye főispánjáért, a kormányért, a gyűlésen jelenvolt Zeyk Károly államtitkáráért és b. Kemény György tordamegyei főispánért, a megyei képviselőkért stb.

Szünni nem akaró éljenzéssel fogadtattak különösen a francia nemzetre, Magyarország jövőjére és az egyetértésre mondott felköszöntések.

— A németek veszteségei. A londoni „Pall Mall Gaz.” katonai levezője egy számítást állított össze a németek veszteségeiről e háboru folyama alatt. Az eredmény, melyre a nevezett lap levelezője jut, borzasztó, s ha kombinációi közül csak fele való, akkor is az 1870-iki háborut a legvérengzőbbnek és legvesztesejtjesebbnek lehet tartani minden eddig vesztettek közt. A „Pall Mall Gaz.” a következőleg ír:

„Az első invázióhadserg az észak- és dél Németország összes sorkatonáiból állott mintegy 640,000 emberrel. Két hónapi háboru annyira megfogyasztotta ez erőt, hogy az első pótserg, mintegy 200,000 ember, október elején korán sem állíthatta helyre az egyes zászlóaljakk hadi lábát, 1000 embert. A párisi hadsereg átlag véve 7—800 embert számított zászlóaljakkiat, míg a Metz előtti sokkal kevesebbet. Betegségek és harcok még jobban fogyasztották a sereget ezután is, s a mint Frigyes Károly a Loire-hoz ért három hadtestével, azok eredeti erejükről felére apadtak le, s a zászlóaljak átlag véve csak 450 embert mutathattak fel.

Januárban az ezredekhöz az 1870 évi ujonczpótlék fog érkezni, mely 111,000 főnyi erőt képviselve a zászlóaljakat előreláthatólag nemsokára ismét 650 főre és. ha a póttartalék fiatalabb emberei is kiképeztettek, talán 750 főre fogja emelni. Így tehát összesen csak egy 480,000 főnyi hadsereg maradt azon egy millióból, mely Németországból kivitetett, Ennélfogva négy hónap alatt a Franciaországba küldött sorhadak felénél több esett el vagy máskép harcoképtelenné lett. Az itt említett azonban csak a sorhadakra vonatkozik. A landwehr-zászlóaljak, melyek lassankint mindnyájan 1000 főnyi haderőre hozattak, összesen 240,000 embert számláltak, kik legnagyobb részben már egy idő óta Franciaországban állanak. Alkalmaztatásuk czéljaira a landwehr-hadak különben francia földön nem elegendők, mert négy új landwehr-hadosztályt emlegetnek, melyek összesen legalább 50,000 emberre tétetnek, és melyek mindnyájan Franciaországba utánszállíttatni és német helyőrségeiken új megszálló zászlóaljak által fognak pótoltatni.

Hogy miből fognak az utóbbiak összeállítani, a sovány távirati adatok szerint ki nem tudható. De ha, a mint tényleg áll az eset, a négy új hadosztály be nem hívható, e pótzászlóaljak számára még mi egyéb marad, mint 40 és 50 év közötti férfiak? Kétségtelen, hogy a tartaléksapatok Németországban kiképzett emberekből az utolsó rendeletek által kimerítettnek, és ezenkívül van még egy egész évi ujonczilleték. A landwehrség kevesebbet szenvedett, mint a sorkatonaság, úgy, hogy holtakban és harcoképtelenekben való veszteségük 40,000-re tehető, de mindemellett ez magas szám lesz, ha az utóbbi két hónap alatt Franciaországban alkalmazott landwehr-csapatok számát 200,000 emberre lehet tenni. Ilyen körülmények közt a német hadsereg Franciaországban jan. másodikfelében 650,000,—680,000 sorkatonából és honvédből fog állani. De ezen hadsereg teljesen különbözni fog attól mely hazájából kiindult; a sorkatonák jóval fiatalabbak, a landwehrek sokkal öregebbek lesznek, mint eddig; s ez új elemek beléptével a német hadsereg minőségéhez, mindazonáltal azon különbséggel, hogy a német új elemek a régi hadsereg első keretébe fognak beillesztetni.”

— Az államadósság állása 1870.junius végével. A „Wiener Ztg” tegnap mellékletül hozta a riechsrath államadóssági elsenörző bizottságának kimutatását: a consolidált államadósságról, a nem közös függő adósságról,

a földtehermentesítési adósságról, továbbá az osztrák consolidált és biztosított tartományi adósságokról, valamint a közös függő államadósságról 1870 június végével. Ezek szerint a consolidált államadósság fősszege ez időben 2.571,708.537 forint 43 krajczár volt, 2.461,421 forint 59.5 krral több, mint 1869 december végével. A reichsrathban képviselt királyságok és országok függő adóssága 114.106,770 frt. 88 kr. volt, s így 2-455.143 frt. 50 krral kevesebb, mint a múlt év végén. Az összes osztrák államadósság fősszege e szerint 2.685,815.308 frt.31 kr. volt. Az összes földtehermentesítési adósság 243.979,690 forint 67.5 krajczárra rugott, vagyis 3.175,189. forint 50 krral kevesebbe, mint 1869 decz. 31-én. A galicziai inségekölcsön 1,106,760 frt, s így 304.660 frttal kevesebb. A közös függő állam adósság állapota 318,701. 197 frt 30 kr volt, s így kevesbedett 381,363 frt 70 krral. Az újabb consolidált államadósság „még fizetésre nem esedékes adósságok” rovatában fordul elő a nemzeti bank kölcsöne is. A bizottság ezt illetőleg megjegyzi: „Magyarország hozzájárulási aránya e közös tőke- és kamatadóssághoz még kiegyenlítendő. Ez adósság, mely nem a consolidált, hanem eredete és jellegénél fogva e közös függő adóssághoz tartozik, csupán nyilvántartás végett soroztatott ide.”

KÜLFÖLD.

A francia csatatérről az újévben érkezett hírek mind megegyeznek azon nézetben, hogy tehát csakugyan mégis Páris bombáztatására kerül a dolog. E megrázó bekövetkezésnél eredményről szólni sem lehet, bármiként üssön is ki — az eredmény vagyis következmények az egész civilizált világra nézve csakis szomorúak lehetnek. Az alábbi legújabb táviratok a helyzetet úgy Páris előtt, mint a többi csatatéren, a francziák részére inkább előnyösnek jelzik.

Versailles, jan. 2. (Hivatalos.) Az ellenség állásai Páris északkeleti homlokzata előtt decz. 31-én és jan. 1-én folytatódó eredményteljesen lövettek; az ellenség sietve vonult vissza előre tolt állásaiból; A Nogent, Rosny és Ivry erődök jan. 1-én nem tűzeltek.

Versailles, jan. 2. (Hivatalos.) A 20. hadosztály decz. 31-én az erősebb ellenség által megtámadtatott Vendome mellett, azonban visszaverte e támadást s Luderitz tábornok 4 ágyut is elvett. — Vittich ezred decz. 30-án Souches és Arras közt egy mozgó oszlopból 5 tisztet és 170 embert elfogott.

Mezieres vára e hó 2-án kapitulált; a porosz csapatok délben fognak bevonulni.

Versailles, decz. 30. Az elfoglalt Mont-Avronon nagymennyiségű tüzér- s lőszer-anyagok és 2 beszegezett 24 fontos ágyuk találtattak. 2 század egész Posny faluig nyomult elő. Részünkön egy megsebesült.

Bordeaux, decz. Biztosan állítják, hogy 1500 porosz hétfőn bevonult Bapaumeba. — Szerdán 6000 porosz Peronne és Douai ellen ment. — Francia parasztok mondják, hogy a poroszok hangosan kinyilvánítják, mennyire megelégtették már a háborút.

Saarbrücken, decz. 30. Versaillesből decz. 27-ről jelentik: A mecklenburgi nagyherceg még ma is itt van. A Loire mellett csend van.

München, decz. 30. A Sarthe és Loire mellett szenvedett veszteségek folytán Tann tábornok távirati uton 25,000 embert kért.

Genua, decz. 30. Egy autuni sürgöny decz. 27-ről jelenti: Garibaldi utólrta a 14. porosz hadtest utóhadát Dijon mögött Vesoul mellett és 13 lőszerszeret és sok élelmiszeret vett el az ellenségtől.

* * *

Bordeaux, jan. 1. Ma republikánus manifestáció volt itt, a mely által a kormánynak bizalom szavaztatott. A tüntetés, a melyben több, mint 30,000 egyén, nemzetőrök fegyver nélkül, s az egész népség részt vett, átvonulván Bordeaux utcáin mindenütt nagy lelkesedést ébresztett. Hazafias dalok énekeltek, s viharos kiáltásokban hangzott: „Éljen a köztársaság, éljen Gambetta s a nemzeti védelem kormánya.” Gambetta a néphez lelkesítő beszédet intézvén élénk tetszésnyilatkozatokkal találkozott. Az egész tüntetés békésen és a legnagyobb rendben történt.

* * *

Bécs, jan. 1. A „Montagsrevue” jelenti: A conferentia összeülése el van halasztva, mert Jules Favre nincs még a porosz menlevél birtokában. Favre eddig csak a galambposta útján értesült arról, hogy neki menlevél fog kiszolgáltatni.

Bécs, jan. 2. Gróf Széchen Antal Pontus-Conferenciára Aponyi helyettesesül kineveztetett, ha utóbbi akadályoztatnék résztvenni. Favre megkapta útlevelet Bismarcktól Londonig.

úzen konferencián az angol, a porosz és a német-szövetségi követek utasítva vannak a dunatorkolati kérdésben az osztrák-magyar követtel szavazni. A semleges hatalmak oda szeretnének működni: hogy e konferenciá-

ból egy általános erópai békecongressus váljék, eziránt azonban még nincsenek bizhatóbb kilátások.

* * *

Madrid, decz. 30. Amadeo király délben megérkezett Carthagenába. Madrid s a provinciák nyugodtak. Prim marsall sebei következtében meghalt.

* * *

Berlin, decz. 30. A „Staatsanzeiger” írja: Az északi szövetségnek Baden és Hessennel egy német szövetség alapítása iránt és Württembergnek ezen szövetséghez járulás iránt kötött szerződéseinek, valamint a Württemberg és Badennel kötött katonai konvenczió ratifikációja ma cseréltetett ki.

* * *

Flórencz, decz. A király ma délután a minisztertanács elnöke, a kül-, pénz- és munkaügyi miniszterek kíséretében Rómába utazott. A szenátus helybenhagyta a rómaiak blebiszcizumát.

A király decz. 31-én délután Rómába érkezett. s meglehetősen hidegen fogadtattott.

* * *

Konstantinápolyból decz. 30-ról jelentik, hogy a vörös tenger mellett több Arab törzs föllázadt. A törökországban tartózkodó Cserkesz menekültek elhatározták, hogy egy orosz-török háború esetén a cserkesz fajok törökország mellett harcolandak.

Legújabb posta.

Londonból jan. 4-ről távirják, hogy Páris bombáztatása jan. 2 óta foly. Páris további fentartása lehetetlennek látszik. és feladása már csak napok kérdése lehet.

Berlin jan. 4. Bismarck betegen ágyban fekszik. Bécs, jan. 2. A „Tagblatt” szerint a porosz kormány Wimpfen gr. előtt óhaját fejezi ki. hogy szeretné Ausztria képviselőjét a főhadiszálláson látni. Wimpfen gr. ennek folytán valószínűleg utasíttatni fog, hogy Versaillesbe menjen.

Bécs, jan. 2. A hitelsorsjegyek mai huzásánál következő főnyerők huzattak ki: 2373 sorozat 48. szám első nyerő: 2937. sor. 72. sz. második nyerő: 3733. sor. 22. szám harmadik nyerő.

VEGYES.

— **Deák Ferencznél.** Új év napján d. e. 10 órakor a képviselőház Pesten időző deákpárti tagjai, Perczel Béla képviselőházi másodelnök vezetése alatt testületileg tisztelegtek Deák Ferencznél. Perczel egy alkalmoszerű beszéddel üdvözölte a bölcs pártvezért, a ki ily alkalmaknál szokott rövidezséggel és meghatottsággal köszöntte meg s viszonzotta elvtársai üdvkívánatait, mire a képviselők meleg kézszorítások után távoztak.

— **Új havat** kaptunk jan. 4-ére viradóra, de a reggeli vendég, úgy látszik, a német közmondás szerint, „nem üli meg magát” nálunk.

— **Az utak felfagyván,** mult hetivásárunkra a szokottnál több fát hoztak a boldog „fás-vidékiek,” s lehetett venni valamivel igralmasabb áron, pl. 6 ujforinton egy közepes szekér fát. A fáról jut eszünkbe, hogy a mult napokban a város erdeiben is volt fa-licziáció. Mint mondják, sok szép fa elkelt olcsón azoknak, kik a g y b a n, és drágán a zoknak, kik kicsiben vásároltak.

— **Fogyasztási egylet** alakult Kolozsvárt is, s ez működését új évvel meg is kezdette. Gratulálni lehet azon egylet tagjainak, hogy a piaczi zsarnoklástól megszabadulnak. Bizony, ha valahol, úgy nálunk is végtelen jótétemény lenne az ilyesmi.

— **A Mont-Cenis átfurása.** Bardonneche decz. 29. Savoja préfet-je az alpesek átfurásának befejezésénél jelen lévén az alaguton végigment, midőn mindenütt a mérnökök és munkások részéről „Éljen Franciaország”-gal fogadtattott. A beszentelési banquette-nél a préfet a következőt mondá: „Jó, hogy a világ megtudja, miszerint a veszély és fájdalom daczára a köztársasági Franciaország képviselő által csatlakozott e nap mozzanatához, mely egy ilyen dicsően befejezett colossalis művei által az összes világra nézve ünnepélyes órát jelez.” A préfet élénk tetszéssel találkozott beszédének végén mondá: „Francia- és Olaszország e mivelődési munkában egyesültek.” A lelkesültség még magasb fokra hágott, midőn a banquette végén a préfet poharat emelt a városok két legkiválóbbikára: „Rómára, melyet önök hódítottak meg és Párisra, melyet mi nem fogunk elvesztani.”

(—s— —k—) **Színház** 1871. jan. 1-én — vasárnap — a „Rab.” Gyórfy elevenen játszott. Naponkint inkább-inkább nyeri meg a közönség tetszését, mely igyekező tehetségét — kivált a komikum terén — tapsokkal

méltánylá ez alkalommal is. Szabó (Buzgó Pál) a köznemet találóan személyesíté, ifj. Bács (az ügyvéd), Tolnainé (Zsuzsi) szerepökben voltak. Említhetők még Bácsné, Ferencziné, Dancz és a ma először szereplő Dalnoki, ki mint kezdő figyelmet érdemel.

Kedd. jan. 3. „A szerelmes pap” vigj. 2 felv. és „Köszörműtlen gyémánt” népszínmű 1 felv. Első meglehetősen, de nem kifogástalan darab, kivált az első felvonásban nem elégitett ki, minek okát a darabban és nem az előadásban keressük, e részben az egész személyzet igyekezetét méltányolnunk kell. A második már sokkal jobb, csinos kis vigjáték nagy élénkségekben tartá a szépszámu közönséget, különösen Gyórfyné (Lucza), ki a nők közti elsőséget már ez esti játékával is biztosítá magának, művészig adá az egyszerű és egyenes szívű naív lánykát, „a köszörműtlen gyémánt”-ot. Szép előadását a közönség többszörös tapsokkal fogadta. Ifj. Bács. (Kornél) szintén sikerülten játszott.

Szerda, jan. 4. „Liliomfi” vigj. dalokkal. E kedves vigjáték a kevés számu közönség derűtsége mellett, igen jól folyt le. Szabó (Kányai Zs.) a speculans fogadóst, a haragos atyát, igen jól személyesíté, s élénk színnel állítá élénk az idő változása szerint változó embert; Török (Szilvai professor) elégséges alakító tehetséggel bír s az ily szerepekben — mint ma volt alkalmazva — megállja helyét, hasonlót mondhatunk Gyergyóiról, ki ma. mint pinceszér inkább szerepkörében volt. Ifj. Bács hármas szerepét, színész, unoka-öcs és pinceszér meglehetősen oldotta meg, csak az alakításra kellene több gondot fordítania. Ruber jól játszott volna, ha nem túloz. A nők közül Tolnainé (Mariska), ki kissé kezdetleges, de mégis szép hangja által — az énekes szerepekben is otthon van, — jól játszott: s Gy. Amália ügyes kis fogadós-lány volt. Ferenczinének (Camila) is voltak sikerült jelenei. A mel-lék szereplők közül Dancz (Schwarcz) és a kezdő Dalnoki (ifj. Schwarcz) a ki taglejtéseire legyen figyelemmel, említhetők, — Ruberné. mint szomszédasszony, igen sietett és igen félvállról beszélt.

A kar és karmester a záradékul előforduló népdal szabatos előadásáért fogadják köszönetünket.

Péntek, jan. 6-án „Az egérfogó” többek kívánatára másodsor. Volt alkalmunk megjegyzéseinket először elmondani e csinos népszínmű előadásáról és így ismétlés helyett ajánljuk a közelebbiről — jan. 8-án — kezdődő 2-ik bérletet olvasóink figyelmébe.

— **Honvédtisztekké** ezután csak olyanok fognak kineveztetni, kik a közös hadseregben vagy a honvédségben szolgáltak, vagy a hadapródi vagy a tiszti vizsgát valamelyik katonai akadémiában letették. Polgári egyének, kik magokat csak az egyenruha kedvéért nevezteték ki, többé hasztalan folyamodnak, mert mintán a politikai helyzet világossá kezdett lenni, tömegesen mondanak le.

— **Medgyesszék** követői lettek dr. Keim Adolf és Herrmann Károly; Besztercze részéről Budacker Gottfried és Decani Károly választattott meg.

— **Szakácsi (páter) Vitus,** minoria szerzetes, ki nálunk legújában is a r. k. plébániatemplombeli új orgona beszentelése ünnepén tartott nagyhatású predikációjáról — kedves emlékezetben áll: Kolozsvárt néhány nap előtt elhunyt. A boldogult széles körben volt ismeretes, mint kedélyes ember és jeles egyházi szónok. Szegeden s Miskolczon még most is emlegetik predikációit, noha évtizedek multak el, mióta e helyekről elment. Különösen a néphez tudott beszélni. Miskolczon egyszer épen az istentisztelet alatt vonult be a főispán s a templomban csak igen kevesen voltak. Szakácsi szétnézett s így kezdé rögtönzését: „Félre Krisztus, jön az főispán!” s aztán igen elmésen ostorozá a nép ama gyengéjét, mely szerint bármily látvány miatt feledi lelki érdekeit. Szerénységet jellemzi, hogy arczképét a sok kérdés daczára sem engedé kiadni s csak, midőn oly album számára kérték, melyben Haynald arczképét is kiadták, azt mondá: „Nem bánom, a fény mellett, hadd legyen én az árnyék!” Jé kedélye halálaóráján sem hagyta el s midőn kérdék tőle, hogy kíván-e valamit, mosolyogva mondá: „Testvéreim hozzatok halálleves.”

Hetivásár január 5-én.*)

(Egy véka=16 kupa.)

Tisztabuza, szebb 2 frt 20 kr, gyengébb üszöges 1 frt 70 kr, Elegybuza 1 frt 40 kr, rozs 1 frt 35 kr, törökbuza régi száraz 1 frt 55 kr, törökbuza gyengébb 1 frt 20 kr, zab 70 kr, lenmag, kevés volt 1 frt 40 kr, paszuly 1 frt, murek 18 kr, czeller, — darabja 3 kr, káposzta, feje 3 kr, egy hizott liba 2 frt 15 kr, egy pulyka 1 frt 36 kr; egy pár csirke 35 kr; egy tojás 2 kr, egy kupa tejfel 46 kr, egy szál deszka — csiki — 50 kr, egy szekér jó széna 15 frt, egy szekér tűzifa — közepes — 4 frt 50 kr, egy zsák szén 35 kr, egy szekér szalma 2 frt, pálinka kupája 32 kr.

*) E rovat vezetését egy szakértő polgártársunk szíveskedett magára vállalni.

Felelős szerkesztő:

HORVÁTH GÁSPÁR,